

تصمیمات قضائی

هیئت عمومی دیوان کشور

بنابا اعلامیکه بانک پارس نموده است . در مورد مراجعه دارنده سفته بظهرنویس راجع باستنباط از مواد ۲۸۰ و ۲۸۴ و ۲۸۶ قانون بشرحیکه در زیرعرض میشود از دو شعبه ۲۷ و ۴ دادگاه شهرستان تهران رویه مختلف اتخاذ شده است :

لذا و با اجازه ماده ۳ از قانون مواد اضافی بقانون آئین دادرسی کیفری تقاضای طرح موضوع را در آن هیئت دارد تا بر اثر رأی صادر در موارد مشابه از آن پیروی گردد شعبه ۲۷ چنین رأی داده است .

«در باره سفته شماره ۶۲۴۰۷ بمبلغ ۳۲۰۰ ریال نظر باینکه مطابق مواد ۲۸۰ و ۲۸۴ و ۲۸۶ قانون تجارت برای اینکه دارنده سفته و برات بتواند جهت مطالبه حق خود بظهر نویس نیز مراجعه کند .

امتناع از تأدیه را ظرف ده روز از تاریخ وعده بوسیله اعتراض عدم تأدیه معلوم نماید .

۲ - ظرف ده روز از تاریخ تقدیم اعتراض نامه بداد گاه شهرستان عدم تأدیه را وسیله اظهار نامه رسمی بامراسله سفارشی دو قبضه بکسی که ورقه را باو واگذار کرده اطلاع دهد .

۳ - ظرف مدت ۳ ماه از تاریخ اعتراض در دادگاه صلاحیتدار اقامه دعوی کند نظر باینکه ماده ۲۸۹ قانون تجارت بقرینه ماده ۲۹۴ همان قانون که مواعد انجام تکلیف دارنده برات را تعیین میکند ناظر بمواعد مقرر برای اعتراض وعدم تأدیه و اطلاع بظهر نویس و اقامه دعوی میباشد و اختصاص آن موعده اقامه دعوی علاوه بر اینکه مقرون بدلیلی نیست با ظاهر عبارت مواد ۲۸۹ - ۲۹۲ مباینت دارد . بنابراین اقبضای هر یک از مواعد انجام تکلیف مقرر در آن برای سقوط مراجعه دارنده سفته بظهر نویس مجالی خواهد بود . و نظر باینکه دلیلی که ارسال نامه سفارشی را جهت خواننده و انجام تکلیف مقرر در ماده مقرر عدم استماع دعوی صادر و اعلام میشود :

شعبه ۴ دادگاه شهرستان تهران چنین رأی داده است :

«بحکایت پرونده در موعده قانونی سفته های استنادی و اخواست شده و طبق ماده ۲۸۶ قانون تجارت قبل از انقضای مدت سه ماه از تاریخ و اخواست طرح دعوی شده بنابراین از این لحاظ طرح دعوی علیه ظهر نویس اشکال قانونی ندارد اگر چه در پرونده دلیلی دائر بر اینکه دارنده سفته ظرف ده روز از تاریخ اعتراض عدم تأدیه را بوسیله اظهار نامه رسمی یا مراسله سفارشی بظهر نویس اطلاعی داده باشد وجود ندارد لیکن برای عدم اجرای این ماده در قانون تجارت ضمانت اجرائی پیش بینی نشده و حکم مقرر در ماده ۲۸۹ قانون مزبور ناظر باین مورد نیست بلکه نظر بمواردی دارد که در مادتين ۲۸۶ و ۲۸۷ قانون مورد بحث مقرر شده است .

دادستان کل کشور

بتاریخ روز چهارشنبه یازدهم مهرماه ۱۳۴۱ جلسه هیئت عمومی دیوانعالی کشور بریاست جناب آقای محمد سروری رئیس کل دیوانعالی کشور با حضور جناب آقای دکتر عبدالحسین علی آبادی دادستان کل کشور و آقایان رؤسا و مستشاران شعب بشرح زیر:

شعبه اول - جناب آقای دکتر مهدی پیراسته. آقای دکتر محمد علی پارسائی.

شعبه دوم - جناب آقای فتح الله فرزار. آقای تقی خسنو. آقای عبدالله خلیل ناجی جناب آقای ولی الله شهاب فردوس.

شعبه سوم - جناب آقای محمود عرفان. آقای احمد زرین. آقای علی اصغر صفری

شعبه چهارم - آقای اسدالله مصباح مرجانی. آقای ابوالقاسم اخوی. آقای جواد

صادقی.

شعبه پنجم - جناب آقای محمود هدایت. آقای محمد حسن شیرازی. آقای تقی برزین. جناب آقای ابوالقاسم فقیه زاده.

شعبه ششم - جناب آقای صالح صالح. آقایات بیوک آصف زاده. آقای علی اکبر مهینی.

شعبه هفتم - آقای محمد علی فرهنگ.

شعبه هشتم - جناب آقای نصیرالدین خواجوی. آقای باقر شهیدی. آقای علی اصغر شریف. آقای دکتر حسین بصیری.

شعبه نهم - جناب آقای رضا هنری. آقای وجیه الله فاضل سرجوئی. آقای محمود نجفی فردوس.

شعبه دهم - جناب آقای محمد صدر. آقای محمد صفدری. آقای دکتر علی

صدارت.

شعبه یازدهم - جناب آقای عبدالحسین احمدی بختیاری. آقای حسین بیدار

شعبه دوازدهم - جناب آقای دکتر باقر عاملی. آقای غلامعلی لاریجانی. آقای

غلامرضا بیرشک.

تشکیل پس از طرح و قرائت گزارش و آراء صادر از شعب چهارم و بیست و هفتم دادگاه شهرستان تهران و مذاقه در اوراق و مواد مربوط و باکسب عقیده جناب آقای دادستان کل مبتی بر صحیح بودن رأی صادر از شعبه چهار دادگاه شهرستان تهران بشرح زیر:

«طبق ماده ۲۴۹ قانون تجارت مسئولیت تضامنی ظهر نویسها در صورتی است که دارنده سفته در موقع عدم تأدیه مبادرت با اعتراض کرده باشد و اعتراضنامه طبق ماده ۲۹۳ باید بمتعهد و تمام اشخاصی که در سفته برای تأدیه وجه عندالاقضاء معین شده اند ابلاغ شود. مسئولیت تضامنی ظهر نویسها طبق ماده ۲۸۶ و ۲۸۷ مشروط بر این است که دارنده سفته در ظرف سه ماه و ششماه از تاریخ اعتراض علیه آنها اقامه دعوی نماید و هر یک از ظهر نویسها که نیز بخواهند از حقی که در ماده ۲۴۹ بآنها داده شده استفاده کنند باید

در ظرف سه ماه از فردای ابلاغ احضاریه داد گاه برید سابق خود اقامه دعوی کند و چنانچه در ظرف سه ماه و ششماه بشرح فوق اقامه دعوی نشده دعوی دارنده سفته بر ظهر نویسیها همچنین دعوی هر یک از ظهر نویسیها برید سابق خود در داد گاه پذیرفته نخواهد شد. قانون تجارت در ماده ۲۸۴ در موقع عدم تأدیه دارنده سفته را علاوه بر اعتراض مکلف کرده است که در ظرف ده روز از تاریخ اعتراض عدم تأدیه را بوسیله اظهار نامه رسمی یا مراسله سفارشی دو قبضه بکسیکه سفته را باو واگذار نموده اطلاع دهد و چنین ظهر نویسی نیز طبق ماده ۲۸۵ باید در ظرف ده روز از تاریخ دریافت اطلاع نامه فوق آنرا بهمان وسیله بظهر نویسی سابق خود اطلاع دهد.

با وجود این تکلیف عدم ارسال اطلاعنامه برای ظهر نویسیها مانع اقدام دارنده سفته در تعقیب ظهر نویسیها در ظرف سه ماه و ششماه از تاریخ اعتراض نمیشود. و چنانچه مقرر شود عدم ارسال اطلاعنامه بظهر نویسیها موجب عدم امکان اقامه دعوی در ظرف سه ماه و ششماه بر علیه ظهر نویسیها شود ظهر نویسیها برای اینکه دارنده سفته نتواند آنها را در ظرف سه ماه و ششماه تعقیب کند ممکن است عمداً از ارسال اطلاعنامه برید سابق خویش خود داری نمایند و همینکه دارند سفته نتواند در ظرف سه ماه و ششماه از تاریخ اعتراض ظهر نویسیها را تعقیب کند مسئولیت تضامنی آنها که در ماده ۲۴۹ پیش بینی شده منتفی میشود و دارنده سفته که مقنن خواسته با ایجاد مسئولیت تضامنی ظهر نویسیها طلب او را حتی الوصول نماید این وثائق را از دست بدهد. برای جلوگیری از این پیش آمد مقنن در ماده ۲۸۶ امکان اقامه دعوی از منحصرأ منوط بر اعتراض کرده و مبدأ مرور زمان را هم تاریخ اعتراض قرار داده نه تاریخ ارسال اطلاعنامه.

برای تحکیم وثائق دارنده سفته در قانون تجارت فرانس و قانون تجارت سوئیس تصریح شده است. که عدم ارسال اطلاعنامه موجب اسقاط حق تعقیب ظهر نویسیها در ظرف مدت مقرر نمیشود و مسئولیت مسامح در ارسال اطلاعنامه تنها جبران خسارت احتمالی وارده است.

بنا بر مراتب مشروحه فوق همانطوریکه شعبه ۴ داد گاه شهرستان تهران اظهار نظر کرد عدم ارسال اطلاعنامه مانع اقامه دعوی از طرف دارنده سفته در ظرف سه ماه و ششماه از تاریخ اعتراض نمیشود و حکم مقرر در ماده ۲۸۹ قانون تجارت که شعبه ۳۷ داد گاه شهرستان مؤید نظر خود قراردادده ناظر ب ماده ۲۸۴ و ۲۸۵ نبوده بلکه معطوف بمادتين ۲۸۶ و ۲۸۷ بوده است.

کما اینکه ماده ۲۸۸ بالصراحه فقط بآندو اشاره کرده است.

مشاوره نموده باتفاق آراء چنین اظهار نظر مینمایند :

با اطلاق ماده ۳۳۹ قانون تجارت که برات دهنده و قبول کننده برات و ظهر نویسیها را در مقابل دارنده برات متضامناً مسئول شناخته است و حق مراجعه و اقامه دعوی علیه هر کدام از آنان را بدون رعایت ترتیب از حیث تاریخ برای دهنده برات محفوظ داشته است و با توجه بمدلول مواد ۲۸۶ و ۲۸۷ قانون مزبور که مدت اقامه دعوی از طرف دارنده برات را

سه ماه و شش ماه از تاریخ اعتراض عدم پرداخت برات تعیین نموده است و عنایت بمفاد ماده ۲۸۸ همان قانون که شرط استفاده از حق رای که در ماده ۲۴۹ قانون بظهر نویسیها داده شده بر عایت مواعد مقرر در مواد ۲۸۶ و ۲۸۷ قانون تجارت از تاریخ اعتراض موکول و شروع مرور زمان مدت‌های منبسط از فردای ابلاغ احضاریه محکمه باو و همچنین در صورت تأدیه وجه برات را بدارنده آن بدون آنکه بر علیه او اقامه دعوی شده باشد موعده را از فردای روز تأدیه قرار داده است که اشاره و منظور ماده ۲۸۹ این قانون بمواعده مقرر در مواد فوق مواعد مذکوره مورد بحث بوده و ناظر بموعده ده روزه ارسال اظهارنامه رسمی و یا نامه سفارشی دو قبضه مذکوره در مواد ۲۸۴ و ۲۸۵ قانون تجارت نمیباشد. علیهذا عدم ارسال اظهارنامه رسمی با مراسله سفارشی دو قبضه بواگذارنده برات با اطلاعنامه از طرف هر ظهر نویس بظهر نویس سابق خود نمیتواند موجب اسقاط حق اقامه دعوی دارنده برات بواگذارنده و قبول کننده و ظهر نویسیها و همچنین هر ظهر نویس سابق خود گردد. و با این کیفیت در این قسمت رأی شعبه چهارم دادگاه شهرستان تهران صحیح است و این رأی طبق ماده سه قانون اضافی بقانون کیفری مصوب سرداد ماه سال ۱۳۲۷ برای دادگاهها لازم الاتباع است.

دیوان کشور

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی